

ningsformer och social kontroll, men jag efterfrågar ett bättre rätts-sociologiskt uppbyggt resonemang. Med tanke på bokens spännvidd är kritiken kanske något petig.

Jag har hävdad att man obesvärat kan läsa Giddens' bok från pärm till pärm. Det innebär inte att det finns andra sätt. Man kan mycket väl hoppa fram och tillbaka i boken. Teoriavsnittet kan läsas när man vill – först, sist eller som brevidläsning. På baksidan av boken kan man läsa att boken är användbar som introduktion och referens för grundstudenter och doktorander. Även etablerade forskare kan behöva friska upp sin begreppsapparat och sina gamla referenser inom olika undersökningsområden. Giddens' bok kan då vara en nyttig läsning.

Smelsers *Handbook of Sociology* har ett större djup än Giddens' bidrag. Men fördelen med Giddens *Sociology* är att man kan läsa den utan att tröttna. Står man i valet mellan att inhandla Smelsers eller Giddens' bok bör valet bli Giddens – inte minst på priset. (*Handbook of Sociology* är inbunden och kostar över 800 kr., för Giddens' *Sociology* behöver man endast betala 190 kr.) Allra helst bör man komplettera Giddens' bok med *Social Theory and Modern Sociology* (1987), även den skriven av Giddens.

Bo Carlsson

Aster Akalu
The Nuer View of Biological Life.
Nature and Sexuality in the Ex-
perience of the Ethiopian Nuer
 Studier utgivna av Kungl Humanis-
 tiska Vetenskapssamfundet i Lund
 1988-1989:1.
 Stockholm, Almqvist & Wiksell
 International

Aster Akalus nya bok om de etiopiska nuerna – ett fritt levande herdefolk på gränsen till Sudan – är en ovanlig studie och en viktig studie som röjer nya vägar för forskningen på socialantropologins område. Hon låter oss få en inblick i en för oss främmande tankevärld, nuernas föreställningar om den omgivande naturen och om sitt sexuella liv. Hon har haft särskilda möjligheter att göra detta, ty hon har under barndomen vuxit upp bland nuerna, talar sen dess nuerspråket och har under flera forskningsperioder levt tillsammans med nuerna som en av dem, utsatt sig för samma upplevelser och svårigheter som de möter och deltagit i deras dagliga sysslor och livsföring. En forskare av västerländskt ursprung skulle aldrig ha kommit nuerna så nära in på livet. Hon eller han skulle inte ha förmått uthärda det hårda och utsatta liv de lever och skulle inte heller ha blivit accepterad av dem som en like, detta på grund av sitt ursprung, sin hudfärg och sina kläder. Afrikanska författare har ibland kritiserat västerländska antropologer för att inte förstå afrikaners tänkesätt och för att publicera rena konstruktioner härom, ibland av nedlåtande slag. Detta är delvis en orättvis kritik som inte tar hänsyn till de västerländska forskarnas begränsade möjligheter men delvis en berättigad sådan, ef-

tersom socialantropologerna inte själva förstår sin begränsning. I en tidigare bok (*Beyond Morals? Experiences of Living the Life of the Ethiopian Nuer*, 1985) har Aster Akalu på ett träffande sätt kritiserat flera av de stora namnen inom socialantropologin för att de beskrivit moraliska föreställningar på enkla kulturstadier utan att inse att de utgått från västerländska tankebanor; de har saknat förståelse för de observerade folkens sätt att tänka, något som de inte kunnat skaffa sig med sina forskningsmetoder.

Aster Akalus forskningsmetod – deltagarobservation i sträng mening – möter naturligtvis problem ur verifieringssynpunkt. Hur skall hennes iakttagelser kunna kontrolleras av andra som saknar hennes unika möjligheter att *go native*? Hon har själv uppmärksammat problemet. Hennes lösning är att i detalj redogöra för de situationer och kontexter i vilka hennes iakttagelser gjordes. Hon berättar utförligt om sådant som den yttre situationen, vad deltagarna inklusive hon själv gjorde och sade, deras relationer till varandra och deras stämningar och önskningar. I boken redogörs på detta sätt för ett stort antal episoder. Genom denna utförlighet möjliggörs en immanent kontroll av hennes tolkningar av nuernas upplevelser och tänkesätt. Vad som för en ytlig bedömare kan framstå som en samling mer eller mindre episka och poetiska episoder är i själva verket ett genomtänkt försök att möjliggöra kontroll av iakttagelsernas riktighet.

Akalu stannar emellertid inte vid att skildra hur nuerna föreställer sig natur och sexualliv. Hon gör också en förklarande analys. Redan inledningsvis citerar hon en sentens av

Léopold Senghor, Senegals ledare under många år och en berömd författare: "European reason is analytical through utilisation, black reason is intuitive through participation". Hon avvisar detta uttalande om dess mening skulle vara att det finns en etniskt grundad skillnad; det beror på kulturella omständigheter om den ena eller den andra orienteringen dominerar i ett visst samhälle. Men hon begagnar sig av sentensen för att framhålla att både den intuitiva och participatoriska orienteringen och den analytiska orienteringen behövs för att förstå mänskligt liv. Följaktligen försöker hon i sin bok sammankoppla angreppssätten. Den förstnämnda präglar de livfulla och inträngande skildringar av hela den gemensamt upplevda situationen som förut varit på tal. Den analytiska behandlingen görs i ett särskilt kapitel mot slutet av boken. Det bör framhållas att denna placering utmärker att analysen inte satts in redan under fältarbetet och påverkat detta. Det är i detta kapitel sammankopplingen av de två orienteringarna görs.

Den grundläggande förklaringen till nuernas för oss så sällsamma föreställningar om natur och sexualliv finner Aster Akalu i deras extrema brist på sociala handlings- och förståelsemönster. I sin tidigare bok har hon visat att nuerna saknar moralregler och t o m föreställningar om goda och dåliga handlingar. Även i övrigt tycks de sakna mentala mönster för sina interaktioner utan handlar precis som det faller sig för stunden. Dessutom är deras föreställningsvärld i hög grad begränsad till nuet; religion och magi spelar exempelvis ingen större roll i deras liv.

Det finns sålunda inga kulturella barriärer som skiljer dem från naturen. För nuerna är människan en del av naturen, de ser inte sig själva som existerande utanför den. De upplever djur och växter som jämbördiga varelser som har samma egenskaper och handlingssätt som de själva. De kommunicerar med dem och blir uppmuntrade av dem. Ofta identifierar de sig med ett djur, dekorerar sig efter dess utseende, känner sig som detta och betar sig som detta. Aster Akalu säger att det nog inte är alldeles korrekt att tala om nuernas *syn* på naturen. Naturen upplevs inte som någonting utanför människan.

På samma sätt finns det inga kulturella restriktioner av det sexuella livet (något som eljest är vanligt i förindustriella samhällen). Detta försiggår helt fritt, även mellan släktingar i samma familj. Friheten är fullständig. Det existerar inget begrepp om våldtäkt; om en kvinna blir plötsligt anfallen och lägrad av en man, tar hon det inte allvarligt och känner sig inte förnärad, därför att han inte handlar som en angripare utan accepterar henne som en jämlike. En man frågar aldrig sin hustru vad hon gjort, när hon varit borta en eller flera nätter. Detta är ingenting han har att göra med, ty nuerna har inga förväntningar på varandra. Det sexuella livet är en spännande lek i det dagliga livet.

I boken görs ett försök att jämföra denna upplevelsevärld med förhållandena i andra s k primitiva samhällen. Det ger inte särskilt mycket både därför att så regellösa folk som nuerna är sällsynta och därför att antropologiska studier, som grundar sig på empatisk forskning av enkla samhällen, är fåtaliga.

Det sistnämnda är synd.

Aster Akalus studie är mycket empatisk. Boken är tillägnad Nip-nip-nuerna som ett tack för deras vänskap och deras generositet att låta henne bli en del av deras liv. Eftersom de väl knappast får höra talas om denna tilläggnan, får den ses som ett uttryck för hennes varma känslor mot dem. I sina båda böcker appellerar hon till den etiopiska regeringen att avstå från att påtvinga nuerna modern kultur och därmed förstöra deras fria och lyckliga liv som hon själv känner sig så attraherad av. Det märkliga är att denna empatiska inställning har hon skickligt lyckats förena med en forskares sakliga bedömningar.

Boken är full av liv, återspeglade livets mångfald. Någon frågar kanske varför den anmäls i *Tidskrift för rättssociologi*. Hör den inte snarare hemma i kultur- och socialantropologi? Svaret härpå är att för en forskning, som behandlar regularisering av mänskligt beteende, måste det vara viktigt att studera hur sociala enheter som saknar kulturmonster fungerar. Därigenom kan man få ett grepp om vad regelbindningar av mänskligt beteende betyder för deras liv. Aster Akalu har exempelvis visat att varsamhet med naturen samt tolerans och respekt för andra inte beror på civilisationen, snarare har dessa inställningar förträngts av åtminstone vår civilisation.

Per Stjernquist